Diagnóza: Lyžař

aneb lyžařské milníky Zdeňka Špringla

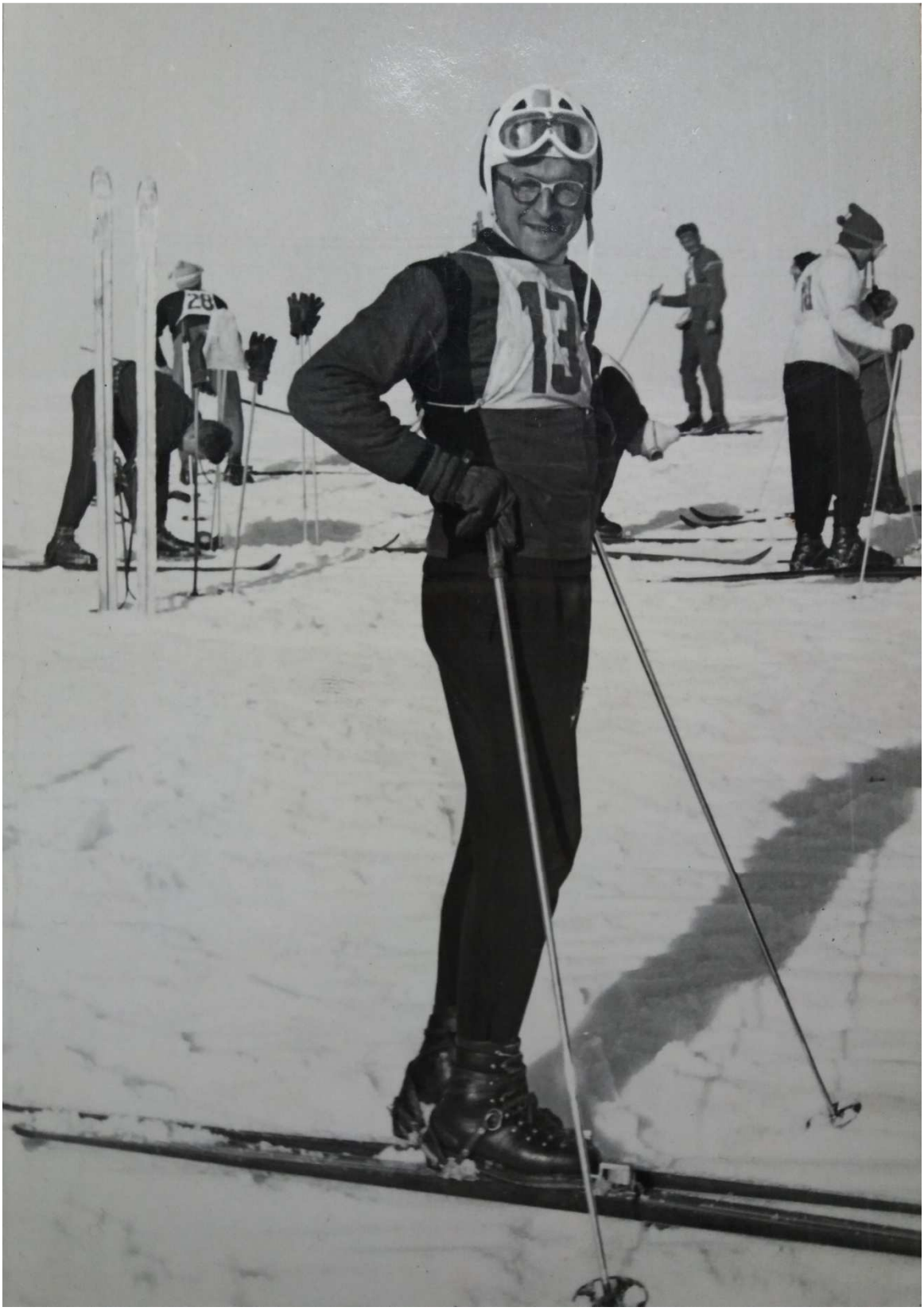

Za pár dní mi bude 81 let, před měsícem jsem se vrátil s naším zájezdem z rakouského St. Antonu, kde jsem byl naposledy před 53 lety, kde se vše změnilo, nejen tam, ale také u nás. Můj život závodníka, trenéra, spoluzakladatele CK TRIP se také vyvíjel a spolu s dobou měnil, ale lyže se tím mým životem proplétají jako červená niť. Ale teď po pořádku:

První lyže

Bylo mi asi 6 let a můj otec je koupil u truhláře v Mladé Boleslavi, kde jsem bydlel s rodiči. Bylo to za 2. světové války v roce 1942. Na lyže jsem jezdil s rodiči nebo pouze s otcem. Když byl sníh v Mladé Boleslavi, tak jsme jezdili lyžovat na Chlum (kopec za městem směrem na Nymburk) společně s boleslavskými lyžaři. Dále jsme jezdili lyžovat v neděli ranním vlakem na horu Tábor, vystupovali jsme ve stanici Kyje a pěšky vystoupali na Tábor, kde jsme lyžovali na „velkém a malém bubnu“. Pochopitelně bez vleku. Po skončeném lyžování jsme sjeli podél „božích muk“ do Lomnice nad Popelkou, kde jsme neopomněli navštívit cukrárnu „Ant. Jína“ (pamatuji se na reklamní slogan „NEZAPOMEŇ, ŽE ANT. JÍNA MÁ PATRONA ANTONÍNA.“) A zpět vlakem do Mladé Boleslavi. Vlak býval dosti zaplněný boleslavskými lyžaři. Za války se lyže musely odevzdávat pro použití německé armádě. Ve vlaku jsme lyže dávali do rohu vagonu a vždy je někdo přikryl kabátem. Pravidelně vagonem procházel německý voják kvůli kontrole osobních dokladů a vždy dělal, že si přikrytých lyží jako nevšiml.

První závody

V roce 1947 jsem se s rodiči přestěhoval do Vrchlabí, kde jsem jel svůj první závod – přebor vrchlabských škol v Herlíkovicích. Umístil jsem se na 2. místě. Závody organizoval učitel p. Vancl. Bylo už jaro, sníh byl firn a já si souhrou náhod před tím koupil ve Vrchlabí lyžařský vosk SEMI-KLISTER a podle návodu jsem ho zažehlil na skluznici, ale pro zažehlení jsem použil máminu žehličku, to jsem to schytal! V zimě

jsme poměrně často jezdili busem do Špindlu, jednosedačkou na Pláně, která ale nejezdila až nahoru. Od sedačky jsme pěšky vystoupali na chatu „Na Pláních“ a na lyžích jsme sjeli do Strážného a do Vrchlabí.

V roce 1949 jsme se přestěhovali s rodiči do Vratislavic nad Nisou, kde jsem začal už podstatně víc lyžovat a trénovat - především na Ještědu. V Liberci v té době prakticky neexistoval lyžařský oddíl, který by se zabýval závodním sjezdovým lyžováním. Já byl organizován v lyžařském oddílu „Jiskra Vratislavice n. N.“ jako jediný sjezdař! Na měšťance ve Vratislavicích závody na lyžích organizoval učitel p. Kopecký. V létě jsem trénoval s „klasiky“ v Liberci. Tyto tréninky organizoval Slávek Kumpošt, v té době trenér reprezentačního družstva sdruženářů. V té době jsem už navštěvoval průmyslovou školu v Liberci a školních závodů už bylo více. Novinkou byly „Sportovní hry mládeže“ (SHM), které měly podpořit závodění mladých.
V lyžování byl ale preferován běh na lyžích. A kdo se chtěl zúčastnit závodu ve „sjezdoslalomu“ (tehdy jediná sjezdařská disciplina), musel se povinně zúčastnit i závodu v běhu na lyžích. V té době jsme měli pouze jedny lyže, znamenalo to tedy absolvovat na nich i závod v běhu! Zlomem se stala má účast na závodu ve sjezdu na Kozákově v r. 1954, kde jsem vyhrál kategorii dorostu a tam mně bylo nabídnuto

členství v lyžařském oddílu LIAZ Rýnovice (později Jablonec nad Nisou), který vlastnil chatu v Harrachově-Rýžovišti.

Trenéři

Prakticky po celou dobu mé aktivní činnosti jsem neměl žádného trenéra. Hlavní tréninkovou pomůckou bylo sledování v té době nejlepších lyžařů, se kterými jsem přišel do styku, jako byl Kurt Hennrich, Láďa Patočka, Evžen Čermák a další. Dále to byla účast na lyžařských závodech - především na těch celorepublikových. Také v 50. a 60. letech se pořádalo na Jablonecku a v okolí poměrně dost závodů (Jablonec, Ještěd, Bedřichov, Smržovka, Tanvald, Desná, Železný Brod, Harrachov, Rokytnice, Černá Říčka, Příchovice…), kterých se zúčastňovali i ti nejlepší z naší oblasti, tak jsme se mohli porovnávat.

Závodní období

Vše se změnilo s mým členstvím v lyžařském oddílu LIAZ Rýnovice (později LIAZ Jablonec nad Nisou), který měl chatu v Harrachově-Rýžovišti, která byla tréninkovým centrem nejen lyžařů z LIAZu. Mým velkým štěstím bylo, že jsem se dostal na vojnu do VTJ DUKLA Liberec (1957-1959), kde jsme měli výbornou

partu sjezdařů. Prakticky celé 2 roky jsme se věnovali tréninku, a to v létě převážně v Harrachově a v zimě ve Špindlerově Mlýně. V Harrachově jsme se dopoledne věnovali pomocným pracím na rekonstrukci sportovního hotelu na Rýžovišti. K tomu mám vzpomínku, že ve vchodu do jídelny byly dveře „lítačky," které ještě nebyly zasklené a já s oblibou jimi proskakoval jako atlet překážkář -až do doby, než je sklenář zasklil, a já toho nedbal, dveřmi proskočil a až nepochopitelně jsem skončil zcela nezraněný. Dost dlouho se na mne chodili dívat Harrachováci jako na atrakci!

Ve sportovním středisku na Rýžovišti byla již zprovozněná tělocvična, kterou jsme rovněž využívali. Jednou jsme tam potkali takové hezké mladé děvče. Já se s ní dal do hovoru - jako co tam dělá, ona že je gymnastka, no tak dobře a jak že se jmenuje, ona že je Čáslavská, já že „kecá" a ona místo odpovědi dala asi 3 salta vzad za sebou a to nám všem spadla čelist. Dokonce byla s námi tehdy ve velmi populárním „Čerťáku" tancovat a potom s námi zkoušela jezdit na lyžích na umělé hmotě.

Nejlepších výsledků jsem dosáhl v roce 1962, a to 3x5. místo na Mistrovství Československa a 8. místo ve slalomu na mezinárodních závodech Velká cena Slovenska (jako druhý z československých závodníků). Prvního většího vítězství jsem dosáhl, jak jsem se již zmínil, v roce 1954 na Kozákově a poslední větší vítězství ve slalomu v Žacléři v roce 1967. Obě ceny z těchto závodů doma opatruji! Dále poměrně úspěšné pro mne byly účasti na závodech veteránů od roku 1977 do roku 2017. Asi nejcennějšího výsledku mezi veterány jsem dosáhl 3. místem na světovém poháru Masters v roce 2013 v Peci pod Sněžkou.

Budovatelské období

Na co se již zapomnělo, je úprava tratí-sjezdovek. Lanovky a vleky sice již existovaly, ale strojní úprava nikoliv - tratě se prostě neupravovaly. Boule byly mnohdy metr vysoké. A to ještě před cca 40 lety. V té době už se začaly objevovat první „Rolby“, ale bez radlice a vybavení na úpravu sněhu. Pamatuji si, že Honza Vedral se vrátil ze závodů v Alpách a jako novinku přinesl informaci, že pro úpravu sjezdovek tam používají traverzu, kterou Rolba za sebou táhne na řetězu a takto strhává boule! V té době hladká upravená sjezdovka prakticky neexistovala. Jedině, když se před závodem lyžemi upravila trať. Kupříkladu ve Špindlu se jelo Mistrovství československé republiky ve sjezdu a odpoledne před závodem všichni vyjeli lanovkou Na Pláně a společně na lyžích se upravovala vytyčená trať, v čele byli asi 4 z nás, kteří měli lopaty a rovnali boule! Lanovky a vleky se již vyráběly i u nás (Transporta Chrudim). Velmi živou vzpomínku na jednu jízdu lanovkou mám z Mistrovství ČSSR ve Vrátné dolině, někdy v 60. letech. Jel jsem na sedačce na start obřího slalomu s Joskou Holickým. Bylo dost nevlídně. Před námi sedačka (s Joskou Winterem a Frantou Žampou), která projížděla tlačnou kladkou, vyhodila lano z kladky a lanovka se zastavila. Joskovi s Frantou se podařilo díky malé výšce vyskočit. My byli asi 4m nad zemí a seskočit nepřipadalo v úvahu. Asi po 2 hodinách prošel pod námi lanovkář s kladkostrojem na rameni (Rolby ani skútry ještě nebyly). Lano vrátil na správné místo a po 4 hodinách jsme dojeli totálně prochladlí na start obřího slalomu!

V té době se začaly budovat lyžařské vleky. Byly to akce brigádnické, do které byli zapojeni všichni lyžaři z okresu, bez ohledu na oddílovou příslušnost. Když se budoval lyžařský vlek „Koutovka“ v Loučné, tak na brigádu chodili všichni z okolí. Stejně tomu bylo v 60. letech při kácení „sjezdovky“ a následně „slalomáku“ na Špičáku, kam na pravidelné brigády chodilo více než 50 brigádníků z celého Jablonecka. Vůdčí osobností těchto aktivit byl Zdeněk Vokatý, který měl v té době syna na vojně, sloužil kdesi v muničním skladu. S tamním velitelem se Zdeněk dohodl na střílení pařezů, případně kamení. Velitel přijel pod Špičák se skříňovou Pragou V3S naloženou dynamitem. Během víkendu naučil Zdeňka Vokatého střílet pařezy. Přes týden byla Praga V3S zaparkovaná dole pod sjezdovkou a dynamit uzamknutý pouze na visací zámek. Tak takto jsme za „hluboké totality“ planýrovali sjezdovky na Tanvaldském Špičáku!

Trenérské období

Po skončení závodní činnosti jsem pokračoval dále jako trenér lyžování. Nejdříve jako trenér oddílu TJ LIAZ, později jako oddílový předseda. Byl jsem rovněž aktivní jako trenér reprezentačního družstva ČSR žen. Později jsem působil jako předseda trenérské rady úseku alpských disciplin Svazu lyžařů České republiky.

Politické pozadí doby

V roce 1948 (bylo mi 12 let) otec přišel o zaměstnání ve Vrchlabí, vystěhovali nás ze služebního bytu v Okresní hospodářské záložně a byli jsme celá rodina i s mým 4letým bratrem přestěhováni do skladu starého papíru. Zde jsme - téměř bez sociálního vybavení - více než 1 rok bydleli. Otec byl více méně bez zaměstnání a až po roce získal místo v Hospodářské záložně ve Vratislavicích nad Nisou, kam jsme se také přestěhovali. Ve Vratislavicích jsem zakončil i 9. třídu ZŠ. V naší třídě nás končilo

32, z toho 2 děvčata šla na 2letou hospodářskou školu a ostatní šli do učení. Já šel do učení na automechanika. To jsem byl rád – chtěl jsem se totiž stát automobilovým závodníkem a také jít na průmyslovku do Mladé Boleslavi. Bohužel po skončení výuční doby jsme dostali tzv. umístěnky a já s mnoha spolužáky jsme dostali umístěnku do Jednotného rolnického družstva v Čierne nad Tisou, na ukrajinských hranicích. Nemohl jsem absolvovat přijímačky v Mladé Boleslavi. Jako pokus o záchranu svého chlapeckého snu jsem s umístěnkou vyrazil poslední týden v srpnu z Vratislavic sám na svém kole do Prahy, na Malostranské náměstí, na ministerstvo pracovních sil. Přišel jsem do příslušné kanceláře a tam dvěma sedícím pánům sdělil svůj problém s průmyslovkou. Vyslechli mě, jeden vstal, vrátil se asi po čtvrt hodině a sdělil mi, že průmyslovka v Mladé Boleslavi je již obsazená, ale že příští týden se dělají dodatečné přijímačky na průmyslovku do Liberce a že mne tam už nahlásil. Na moji otázku, co mám dělat s umístěnkou, tuto vzal do ruky, zmačkal a zahodil do koše! Přijímačky na průmyslovku v Liberci jsem udělal!

Lyžování za „totáče“

Za totality to byla stálá touha dostat se na lyže do Alp! Mně se splnila v roce 1959. V té době bylo téměř nesplnitelné vycestovat na západ. Přesto tajemník Svazu lyžařů Tonda Husák zařídil výjezd skupiny závodníků do rakouského St. Antonu a k tomu ještě do hotelu „Post,“ kam jezdili pražští lyžaři za druhé světové války a ještě nějaký čas po válce. Vyprávěli, že St. Anton byl tehdy zmítán bídou a místo penězi za ubytování platili moukou, kterou tam vlakem každý ve dvou pytlích vezli. O rok později Tonda Husák uspořádal další výjezd do Alp, a to do Kitzbühelu v termínu konání slavného závodu „Hahnenkamm.“ Sjezdové lyžování bylo dost populární, i když podporované méně než klasické disciplíny. V celostátní soutěži družstev mužů a žen - I. liga - náš oddíl TJ LIAZ Jablonec n. N. patřil po mnoho sezón k nejlepším, 3x jsme zvítězili a díky tomu jsme dostali pozvánku na závody do Bulharska, Rumunska, Polska.

Velkým zážitkem pro mne byly dvě účasti na zájezdech do francouzských Alp s pražskými lyžařskými cvičiteli do oblasti Les Trois Vallées těsně před koncem „totality,“ a to vždy na 15 dní. Tehdy se vyjíždělo na západ na tzv. „výjezdní doložky“ a minimální (!) délka pobytu byla 15 dní. Permice jsme dostali darem od místních cvičitelů, bydleli jsme v apartmánech, které jsme obsadili na maximální kapacitu a

veškeré jídlo jsme si přivezli s sebou. Pamatuji, že s námi byl na pokoji jeden cvičitel, který měl speciální zavazadlo na jídlo rozdělené na jednotlivé dny.

V únoru 1989 jsem byl jako reprezentační trenér se 3 děvčaty na Mistrovství SSSR v gruzínském Gudauri, kde Jandová se Schimmrovou vyhrály slalom ve shodném čase. Byly to nádherné hory! V pondělí před odletem z Tbilisi před naším hotelem proběhla první gruzínská protisovětská demonstrance. Ulicemi jezdily tanky a obrněné transportéry. Byli jsme hodně vyděšeni.

Příhoda s kalkulačkou

Začátkem 80. let minulého století se podařilo našemu lyžařskému oddílu TJ LIAZ vyřídit si lyžování na italském ledovci Val Senales, kde mimo jiné trénoval tehdy nejúspěšnější lyžař světa - Ingemar Stenmark. Na cestu jsme museli být vybavení valutami Rakouska, Německa, Itálie. V té době jsem ve svém zaměstnání dostal jako opravdovou novinku bulharskou kapesní kalkulačku ELKA 101. Na hranicích se musely vyplňovat t. zv. "výjezdní doložky" s uvedením všeho podstatného, co převážíte přes hranice. Na dotaz celníka, zda máme vše podstatné zapsané, jsem si na svou kalkulačku vzpomněl, půjčil si propisku a dopsal ji do doložky. Při cestě nazpět dopisovaná kalkulačka zaujala celníka a kalkulačku mně zabavil, ačkoliv na ní byla vyrytá firma mého

zaměstnavatele a inventární číslo. Po návratu jsem musel nechat ofotografovat inventární seznam, nechat jej úředně potvrdit a poslat na celnici do Rozvadova. Z Rozvadova mně poslali poštovní poukázku na 30 Kčs, což byla základní částka za skladné zabaveného zboží. Teprve později mi poslali podezřelou kalkulačku zpět.
Jinak organizace lyžařských závodů v rámci republiky, krajů byla na svou dobu na dost vysoké úrovni. Nahrávala tomu m. j. skutečnost, že poměrně dost schopných lidí, kterým nebylo režimem umožněno se realizovat ve své profesi, se realizovalo právě v dobrovolné práci pro lyžování.

Vybavení

Ještě v 50 letech se lyžovalo na lyžích od běžného truhláře. Hrany se daly koupit v železářství. Sám jsem si hrany ve svých asi 14 letech koupil a přišrouboval. Vázání bylo typu „Kandahar," které umožňovalo zvedat patu a díky koženým lyžařským botám se dalo na lyžích také jít. V obchodech se sportovní nabídkou byly lyže tuzemské zn. ARTIS. Daly se koupit i rakouské lyže značky „Kästle" a „Kneissl," které v té době měly ve světě dominantní postavení, ale k jejich nákupu byl potřeba tzv. poukaz, který rozděloval Svaz lyžařů a byl především určený pro výkonnostní lyžaře. Asi v polovině 50. let se postupně lyžařské vázání typu Kandahar nahrazovalo t. zv. „francouzským vázáním,"což byly běžné čelisti ve špičce bot (třeba z Kandaharu) a bota byla řemeny připevněna (jak se říkalo „přikurtovánána") k lyži. Bez jakékoliv bezpečnostní funkce. Délky lyží pro muže byly poměrně jednotné, do jisté míry bez ohledu na výšku lyžaře, a to: slalom 210 cm, obří slalom 215 cm, sjezd 220 cm. U žen to bylo 200 cm slalom, 205 cm obří slalom, 210 cm sjezd. Oblečení většinou typu „co dům dal." Klasika byly kalhoty „šponovky" s ukončením v botách. Protože šponovky byly poměrně široké, tak na závody se tzv. „podvazovaly" pod koleny tkaničkami. Žádné kombinézy, ani přilby. Velký přerod ve vybavení představovaly Zimní olympijské hry v Cortině d´Ampezzo v roce 1956, od kdy se začalo již masově používat bezpečnostní vázání, v té době bylo dominantní bezpečnostní vázání značky „Marker." Na sjezd se začaly

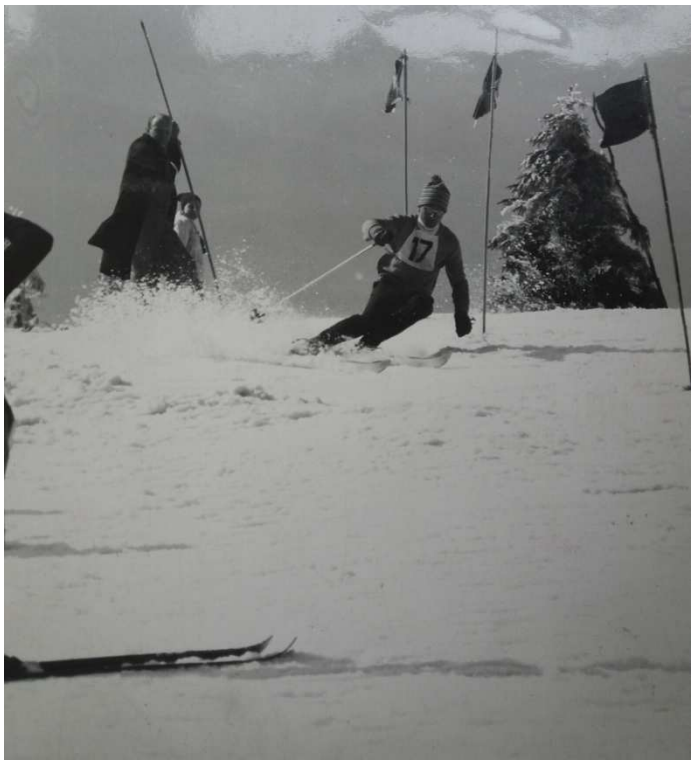

používat přilby, ale z počátku pouze kožené, cyklistické. Vybavuje se mi příhoda k bezpečnostnímu vázání MARKER. Bylo velmi složité v té době toto vázání získat i pro členy reprezentačních družstev. Řešilo se to tak, že se vázání přešroubovávalo z lyží na lyže. Mně se kupříkladu stalo, že jsem při brzdění v cíli sjezdu v Tatranské Lomnici při Mistrovství ČSSR vytrhl otočnou patu z lyží! Děsivá představa, kdyby se mi toto bývalo stalo během jízdy!

Lyžování s TRIPEM

První zájezd na 4 dny lyžování (s odjezdem na noc) jsme absolvovali v roce 1992 do Flachau. Pro Flachau jsme se rozhodli po konzultaci s naším v té době nejlepším lyžařem, Mílou Sochorem, který na dotaz, kam jet do Rakouska na lyže, doporučil právě Flachau. Tomuto středisku jsme věrni do současnosti. Začínali jsme s ubytováním v mládežnických ubytovnách, ale postupně nároky našich klientů na kvalitu služeb stoupaly. V roce 1993 jsme uspořádali 10 zájezdů na lyže do zmíněného Flachau a 1 zájezd do francouzského Val Thorens. V r. 1994 celkem 13 lyžařských zájezdů, v r. 1995 19 zájezdů a v roce 1996 už 30 lyžařských zájezdů! Tohoto trendu se držíme dodnes.

40 let veteránem

Před 40 lety, v zimě 1977 jsem se poprvé zúčastnil - jako jedenačtyřicetiletý -závodu veteránů v obřím slalomu, který společně pořádali lyžaři z Malé Skály a Frýdštejna na tzv. „Šikolově louce“ nad Frýdštejnem. Od tohoto roku se tyto závody veteránů pořádají pravidelně, i když se někdy kvůli nedostatku sněhu neuskutečnily. Od začátku byl ředitelem závodu Honza Žemlička a po jeho smrti je tento veteránský závod po něm pojmenován. Závody se pořádaly na Mandlové hoře na Frýdštejně a později v Zásadě, na Smržovce, Javorníku, v Jablonečku. Pamatuji si, jak po skončeném závodu v roce 1977 jsme všichni odjeli na Malou Skálu do restaurace „Pod Panteonem“, kde jsme zakryli okna a promítal se amatérský film z lyžování krátce po válce ve Svatém Antonu v Rakousku, kterého se někteří přítomní veteráni zúčastnili. Po promítání bylo společenské posezení s vyprávěním, vzpomínkami. V dalších letech v propozicích na tento závod veteránů byla zmínka, že pokud nebude sníh, tak se sejdeme v 10.30 h v této restauraci! Bohužel se postupně společenská stránka ze závodů veteránů vytratila. Memoriál Honzy Žemličky byl a je velmi vyhledávaný. Na startu se objevili i známí lyžaři ze Slovenska, jako bratři

Krajňákové, Moraváci Bogdálek, Pitucha, Parma, Parmová a samozřejmě i čeští známí lyžaři jako maloskalský Jíra, Čtvrtečka, Pittl, Hennrich, Brůna, Mrklasová a další. Letos se konal již 40. ročník. Pokud jsem mohl, vždy jsem se těchto závodů zúčastnil. Letos jsem startoval jako nejstarší účastník a symbolicky jsem tím svoji aktivní činnost ukončil. V současné době je už závodů veteránů v Čechách více, nazývají se „masters," ale podle mne je „Memoriál Honzy Žemličky" závodem ve své kategorii nejprestižnějším.

Lyžováním ke zdraví

Před několika dny jsem absolvoval pravidelnou lékařskou prohlídku. Své doktorce jsem si postěžoval na pocity únavy, a že to nějak není ono. Místo očekávaných rad a receptů pozdvihla obočí a lakonicky napsala do lékařské zprávy: „Před týdnem lyžoval v Alpách!"

Zdeněk Špringl, zdenek@ck-trip.cz 19. 4. 2017